

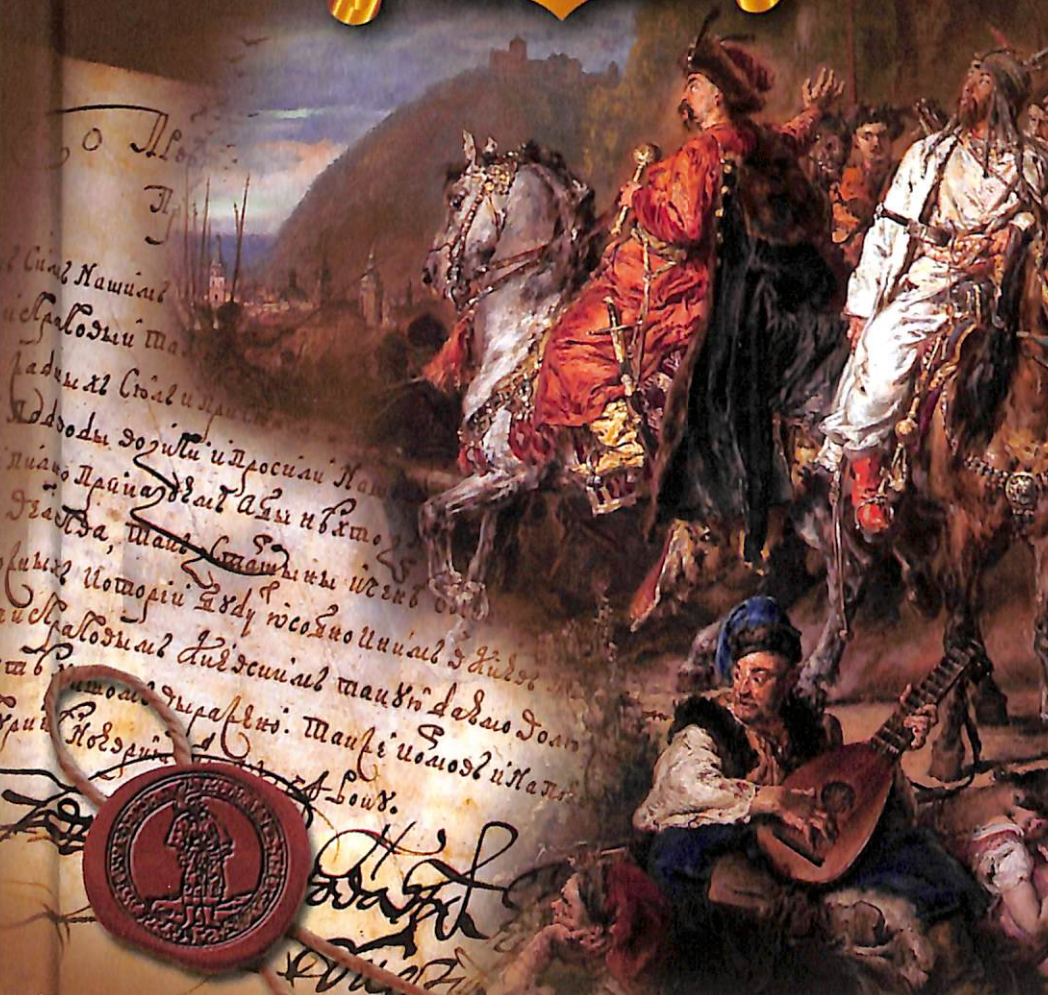
911(477)
Г. 90

ТАЄМНИЦІ ІСТОРІЇ

О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб

ГЕТЬМАНСЬКА УКРАЇНА

1676-1764

94(477)
Г 95

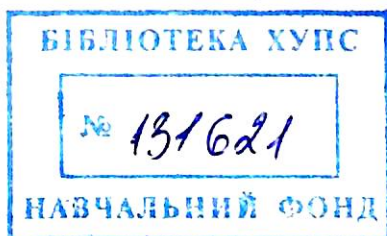
ТАЄМНИЦІ ІСТОРІЇ

О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб

ГЕТЬМАНСЬКА УКРАЇНА

1676–1764

A132017

Київ
ДРІЙ

ББК 63.3(4 Укр)-8
Г95

- О. І. Гуржій* — вступ, розділи I—IV, висновки (спільно з Т. В. Чухлібом);
Т. В. Чухліб — розділ V, висновки (спільно з О. І. Гуржієм).

Гуржій О. І. та ін.

Г95 Гетьманська Україна / О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. — К., 2016. — 320 с. : іл. — (Таємниці історії).

ISBN 978-966-498-492-5.

У книзі висвітлюється перебіг подій на території України (у межах сучасного політико-адміністративного устрою), які мали місце протягом останньої чверті XVII — середини 60-х років XVIII ст., тобто фактично йдеться про періоди гетьманування від І. Мазепи до К. Розумовського включно. Практично охоплено всі галузі тогочасного суспільного життя, показано соціально-правову структуру верств і прошарків мешканців країни, відображено національні змагання українців за свою незалежність.

Розрахована на широке коло читачів.

ББК 63.3(4 Укр)-8

ISBN 978-966-498-492-5

© О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб, 2016
© Видавництво «Арій»[®], 2016

ЗМІСТ

Вступ.....	3
------------	---

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ. Суспільно-політичне й економічне життя українців під владою двоголового орла 9

§ 1. Україна за гетьманування І. Мазепи та І. Скоропадського в боротьбі за незалежність.....	9
Можновладці й господарське життя населення	15
Перші політичні гранти	24
Запорозжці: тяжке повернення на батьківщину	30
§ 2. Ліквідація гетьманства.....	34
Павло Полуботок, Данило Апостол і царське свавілля	34
Міжгетьманство	39
Катерина II: щоб назва «гетьман» зникла назавжди.....	41
Церковні справи	46

РОЗДІЛ ДРУГИЙ. Від Дніпра до Московії й «Турської сторони»: землі та люди..... 51

§ 1. Регіони та етнічні групи	51
Регіональні назви	51
На лівому березі Дніпра	54
На слободах	60
Жителі Півдня	64
§ 2. Посполиті	68
Приватні й монастирські «піддані».....	68
Рангові, магістратські вільні селяни.....	74
Проміжні групи	78
Міщанство	85

§ 3. Соціальна еліта і «городове козацтво»	89
Старшина і шляхта	89
Духівництво	95
Рядові козаки	97
РОЗДІЛ ТРЕТІЙ. Духовне життя українців	105
§ 1. Традиції та побут	105
Норми поведінки	105
Звичаї та побут	109
Зовнішній вигляд і їжа	117
§ 2. Своєрідність культурного розвитку	124
Мовні особливості й нові явища в літературі	124
«Брама мудрості й ученості»	130
Українці й зарубіжний світ	138
РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ. У вирі протистояння	144
§ 1. Збройні походи і народні рухи кінця XVII — початку XVIII століття. Українці в Північній війні 1700—1721 рр.	144
Кримська і Азово-Дніпровська кампанії. Повстання	144
За чужі інтереси	149
На чолі з новим керманичем	156
Булавінці в Україні	162
§ 2. Останні «лицарі свободи»	167
Козаки — воїни імперії	167
«Коритись не будемо!»	173
«Диявольський плід» — гайдамаки	178
РОЗДІЛ П'ЯТИЙ. Правобережна та Західна Україна в останній чверті XVII—XVIII століття	185
§ 1. Історико-географічний опис	185
«Тогобічна» сторона: еволюція терміна	185
Країна «молочних рік»	188
Між «чотирьох вогнів»	193

§ 2. У сфері інтересів сусідніх країн.....	196
Міжнародний статус Правобережжя	196
Політика І. Самойловича та І. Мазепи й роль Москви	204
«Українське князівство» в турецьких планах	211
«Козацький» король та польський вплив у XVIII ст.....	219
Під іноземною владою	226
§ 3. Козацька держава та визвольні рухи	230
«Від Дніпра до Случі».....	230
Правобережна Гетьманщина	234
Українці у Віденській битві 1683 року. «Компוטове» військо.....	242
Полковник Семен Палій	250
Пилип Орлик у боротьбі за Правобережжя	258
Від козаків до гайдамаків, «коліїв» та опришків ..	263
§ 4. Економічне життя та суспільний устрій	268
«Пустинне поле»	268
Магнати і селяни.....	272
Слободи та козацькі землі	276
Етносоціальне життя	280
Міграція населення	284
§ 5. На захід від Дніпра	286
«Червона Русь»	286
«Зелена Буковина»	291
Культурно-церковний розвиток Закарпаття.....	294
Йосип Шумлянський — людина Заходу і Сходу... ..	298
Висновки	305
Resume	309
Рекомендована література	311
Джерела	311
Авторські видання та збірники	311

